

15. Чудинов А. П. Метафорическая мозаика в современной политической коммуникации. Екатеринбург : Урал. гос. пед. университет, 2003. 248 с.
16. Kövecses, Z. Language, Mind and Culture: A Practical Introduction. London : Oxford University Press, 2006. 416 p.

Iryna Volovenko, Dmitry Kostenko. Features of the use of reflexive quotation marks in political texts.

Introduction. Reflexive quotes are graphic manifestations of metamorphic reflection and demanded in political discussion. In political texts, they acquire new features and specifics of use. Therefore, the proposed scientific research is relevant.

The purpose of the article is to describe the features of the use of reflexive quotation marks in political texts. Achievement of the next goal has led to the following tasks: to identify and characterize the main cases of the use of optional quotes.

Descriptive and comparative methods were used in the study.

In the article described a peculiarities using of quotation marks, as one of the elements, that transfers an information "above text", in the political discussion, showed a basic function of the reflexive quotation marks – meta-language and modal, thanks of that a political speakers attract attention, affect on emotions, cause in recipients some programmed reactions. In the research showed and described four basic groups of reflexive quotation marks: culminating group, for which typical to use quotation marks, with the purpose of involving to some word attention of addressee; portable group, peculiarity of what is selection of word or expression, that has metaphorical and metonymic meaning, transfer comparison, exactly quotation marks point on the lexical meanings of the words and it outline take part in contradictory, so quotation marks make semantic structure of words more difficult; modal group, in that showed the word, that express irony or negative mark of the transferred concept or realities, which marks feelings of the inaccuracy or conditionality of the nomination; meta-lingual group, in which a quotation marks act, as the method of estimating using of the linguistic means for marking of the name which differs from a certain stylistic context, as well, as for the design of a diminished, versatile, agrothetic vocabulary, used in the political text, as the alien element in the such quotation marks can be borrowed words, which political figures particular prefer in their speeches. The contrast between the word and the word, taking in quotation mark, realized thanks with the help of the mental activity of the sender and addressee.

Key words: meta-lingual, reflexive quotation marks, political text, mentality, meta-lingual reflection, political discourse, subject of the political process, metaphor, metonymy, meta-operators.

УДК 811.161.2'34

Марина Кабиш

РОЛЬ ЕПІФОРИ У ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ МИКОЛИ ВОРОНОГО

Стаття присвячена дослідженню актуальної для сучасної лінгвістики проблеми принципів і форм звукової організації тексту. Головна увага зосереджена на описі епіфори, її видів і ролі у ліричних текстах Миколи Вороного. На основі ілюстративного матеріалу розглянуто функції анепіфори та епанафори в ідіостилі поета.

Ключові слова: звук, звукопис, фоностилістика, повтор, епіфора, анепіфора, епанафора, поетичний текст.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Талант Миколи Вороного багатогранний: він був поетом, перекладачем, критиком, істориком літератури, публіцистом, актором, режисером, редактором, дослідником національного театру, світової та вітчизняної драматургії, громадським діячем, декларатором ідей і форм українського символізму. Широка ерудиція, далекоглядність, залюбленість в українську народну пісню – усе це не могло не позначитись на ідіостилі митця. Секрет поетичної майстерності Миколи Вороного – це особлива музичність, творення новітніх звукообразів, надзвичайно багатий звукописний інструментарій.

Аналіз джерел, у яких започатковано розв'язання проблеми. Дослідження фонетичної складової художнього тексту на початку ХХ ст. активно здійснювалося в першу чергу в працях представників формальної школи: В. Шкловського, Р. Якобсона, Л. Якубинського, Є. Поливанова та ін. Однією з незаперечних переваг цього напрямку є виділення особливої естетичної функції мови художнього твору, який відрізняється від мови практичною відсутністю автоматизму. Більшість вчених цього напрямку досліджували винятково ліричний текст як носій поетичної (естетичної) функції. Саме поезія визнавалася тією сферою, де звуковий символізм найбільш відчутний [9, с. 183].

Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дослідження. Фоностилістика як наука в останні роки привертає увагу вітчизняних і зарубіжних учених-дослідників своєю новизною, глибиною вираження експресивних

властивостей звуків. Фонетична стилістика виокремлена як самостійна стилістична галузь, яка досліджує фонетичні варіанти одиниць мови та закономірності їх функціонування в різних ситуаціях і сферах спілкування. Основне завдання фоностилстики – це аналіз фонетичних ресурсів, які використовуються носіями мови з метою комунікації. Фоностилстика художньої мови прагне дослідити звукові, ритміко-інтонаційні особливості, які беруть участь у творенні словесного образу в його діахронічно-синхронічному вияві на тлі розвитку національної літературної мови та її стилістичного потенціалу. Фоностилстика спрямована на виявлення та опис фоносемантичних зв'язків між словами в тексті, які в межах поетичного текстотворення забезпечують художню цілісність твору, а також зумовлюють стилістичний характер словесного образу [5].

Мета статті – визначити види, місце і роль епіфори у поетичних творах Миколи Вороного.

Виклад основного матеріалу. До одного із основних засобів фоностилстики належить повтор. Загальне визначення явища повтору було запропоновано І. Арнольд: «... повтором називається фігура мови, яка виявляється в повторенні звуків, слів, морфем, синонімів чи синтаксичних конструкцій в умовах достатньої щільності ряду, тобто достатньо близько один від одного, щоб їх можна було помітити» [1, с. 208-209].

Варто відзначити, що звукові повтори у художньому тексті є важливим конструктивним засобом, способом увиразнення змісту твору. Милозвучності можна досягти відповідним розташуванням звуків, які створюють своєрідний звуковий візерунок, закономірним повторенням однакових звуків на початку, в середині чи в кінці рядка або всієї строфи. Фонетичні повтори можуть виступати в тексті на межі фонетичного та лексичного, фонетичного та морфологічного рівнів.

Звукоповтори мають значний потенціал. Чим більше повторюваних елементів в тексті, тим більш напруженим є інструментування тексту – чим щільніший ряд, тим помітніше ефект, створюваний повторюваними звуками. Звукові повтори в тексті утворюють структурну єдність, характеризуються цілою низкою специфічних особливостей, відіграючи важливу роль у створенні ритму [3].

У процесі дослідження поезії вивченню фонетичних повторів надають вагомого значення не тільки тому, що звукові повтори сприяють ритмуванню простору поетичного тексту, але з огляду на їх вплив на змістовну сторону твору [4, с. 470].

Як засвідчують фрагменти поетичних текстів, Миколі Вороному властива висока культура вірша, прагнення поєднати у творчості кращі традиції європейської лірики з новаторськими пошуками, досягти звукообразної досконалості, збагатити українську лірику ідейно й тематично. Все це сприяло високому авторитетові поета у літературних та й загалом мистецьких колах України першої половини ХХ ст. Микола Вороний виступив з відозвою до українських письменників, закликаючи їх уникати шаблонів («заспіваних тенденцій») у творчості та звернути основну увагу «на естетичний бік творів». Естетичність поетичного тексту передбачає, зокрема, і доречність та багатство звукотропів, якими щедро наповнена лірика Миколи Вороного.

Епіфора – повторення однакових звуків, слів, словосполучень наприкінці суміжних віршованих рядків, строф, речень, абзаців, розділів твору. Ці повторення увиразнюють мову, підсилюють і підкреслюють думку [5, с. 33].

Аналіз поетичних текстів Миколи Вороного показав, що повторення слів, словосполучень наприкінці віршованих рядків, строф, фраз є менш уживаним явищем. Епіфора може концентрувати увагу на головній думці твору: *Останній промінь сонця згас, / Померк і згас. / Надходить мій скорботний час, / Вечірній час* [2, с. 47].

Поет-символіст найчастіше використовує звукову епіфору: *Граються, Гойдаються / Сніжно-білі хвилі, / Млосно обіймаються, / Ніби німфи білі...* [2, с. 49]; *І, стиснувши руки / З нелюдської муки, / Він кинувсь в холодній хвилі. / Вони розійшлися, / І знову зійшлися, / Сховавши його, як в могилі* [2, с. 54].

Аналіз поезій Миколи Вороного засвідчив, що епіфора може бути виражена як звуком, так і звукосполученням: *На душі було так чисто, / Я з тих мрій знизав намисто, / І тобі, кохане місто, / Я намисто те віддав* [2, с. 34]; *Пройдисвіти, поганці, бузувіри! – / А ви – облесники, лакузи, лицеміри!* [2, с. 104].

Одним із найпродуктивніших способів творення епіфори у ліриці Миколи Вороного є внутрішня рима: *Ти питаєш: чому я буваю чудний – / То дивлюся на тебе побожно, / То уперто мовчу, а мій погляд німий / Щось вистежує пильно й тривожно* [2, с. 87]; *Кохав шалено так, / Що від недосипання / Та з горя запивання / Сухий став, як будяк* [2, с. 89]; *Незабаром він присів / Край лісочку, на горбочку / І до неба очі звів* [2, с. 93].

В уривку поетичного тексту – *Де ви, сни умріяні, чарами навіяні, / Співи нелоспівані – / Коліскові сни? / На шляху посіяні, бурями розвіяні, / Ви, мої сподівані / Дітоньки весни* [2, с. 83] – епіфора звуків додає висловлюванню ніжності, мелодійності, відчуття закоханості.

У поезії «Я – поет» у кінці рядків вірша автор використовує епіфору, що підкреслює невідповідність краси і характеру жінки: *Моя люба! Ховаєш ти тайну якусь, / На лиці ж твоїм ласка і... маска. / Я нечемним роблюсь, і під маску дивлюсь, / Ти не гнівайсь на мене, будь ласка* [2, с. 87].

Микола Вороний майстерно змальовує образ козака, використовуючи епіфору звуків: *Ой козаچه-небораче, / В тебе думка зла неначе. / Постидайся, Не чіпайся, / З серцем не жартуй* [2, с. 105]; *Ох, які ж вони гарячі, / Тії пестоці козачі... / Хай цілує, / Хай милує — Молодість не жде!* [2, с. 106].

Образ коханої дівчини створюється за допомогою епіфори звуків: *В котрої ж серце – пишная розга, / Нехай шанується, то дівка гожа* [2, с. 114]; *Ой, ти, дівчино, - очі, як рута, - / Вийди до мене, жду тебе тут* [2, с. 113]; *Ох, які ж вони хороші, / Тії любові-розкоші. / Як воркоче / Те дівоче / Серце молоде!* [2, с. 106].

Епіфора, що закінчується звукосполученням **-ою**, надає тексту мелодійності, ніжності: *Жінка, що в знесиллі тихою ходю / Ріності і волі мала добувати, / Наче янгол божий, чистою рукою / Серцем чоловіцтва буде керувати* [2, с. 148].

Звукова епіфора може концентрувати увагу на змальованні внутрішнього стану героя. Наприклад: *Цвіту зів'ялому, / Листу опалому, / Зіронеці згаслий моїй – / Серця самотного, / Серця скорботного / Спів без надій...* [2, с. 120]; *Так в душі моїй спокійній, / Тихомрійній / Любий образ твій встає / І небесною красою, / Чистотою / Вабить серденько моє* [2, с. 122]; *Чи не досить вже ілюзій / І даремні мрій? / Хвилювання, сподівання, / Страчених надій* [2, с. 130].

За допомогою епіфори Микола Вороний тонко змальовує стан природи, природні явища: *Тихо... Що то ніби грає, / Ніби жалібно співає, / Искорками, блискавками, / Огневими стрілоньками / Блискає, тремтить?* [2, с. 128]; *То знов звивається / Срібними жалями, / Переливається і розсипається / Слізьми-кришталями* [2, с. 128].

У вірші «Ущухла буря» епіфора звука [у] надає відчуття впевненості, мужності героя, який здатний все здолати на своєму шляху: *Душу вільну, молоду / Я намарне не розвію – / Я кохаю ясну мрію, / Я назустріч сонцю йду!* [2, с. 135].

В іншому контексті епіфора звука [у] надає відтінку протилежного значення та підкреслює стан відчаю, болю ліричного героя: *Краю мій рідний, зневажений краю! / Де ж те сподіване щастя твоє? / Крається серце від болю, одчаю, / Як тільки долю твою нагадаю – Горе моє!* [2, с. 149].

Ідею незламності, завзятості створено за допомогою епіфори на **-ий**: *І що хочу, те зроблю, / Бо я сміливий і дужий; / Не схилюся я байдужий – / Грім і блискавку люблю!* [2, с. 135]; *Кров кипить... Ставай на прю! / Хто відважний? Хто завзятий? / Згинь же, вороже проклятий! / Я бажанням жить горю!* [2, с. 135]. Повтор звуків [и], [й] додає висловлюванню твердості, переконаності, глобальності.

У своїх поезіях Микола Вороний використовує повтор не тільки звуків, звукосполучень, а й мовних компонентів однієї семантики, зокрема морфем. Тексти його поезій багаті на повтори однакових або подібних афіксів. Особливо часто вживаними є у близькому

контексті демінутивні суфікси, наприклад: *Скрипонецько-зрадонько*, / *Люба принадонько*, / *Тихо-помаленьку грай* [2, с. 129].

Звукова епіфора на **-енько** додає тексту емоційно-експресивного характеру, підкреслює любов автора до України: *О, Україно!* / *О, рідна Ненько!* / *Тобі вірненько* / *Присягнем* [2, с. 140].

Семантичний контакт між близькими за звучанням словами в одному контексті увиразнюється, якщо ці одиниці пов'язані між собою на словотвірному рівні. Вороний застосовує різні комбінації однокореневих слів, які лінійно зближені між собою, наприклад: *Тихо... Що то ніби грає, / Ніби жалібно співає, / Іскорками, блискавками, / Огневими стрілоньками / Блискає, тремтить?* [2, с. 128].

Анафора звукосполюки **-ай** надає тексту урочистого звучання та виконує функцію заклику ліричного героя вставати на захист своєї батьківщини: *Але, козаче, позір май,* / *Коли ти любиш рідний край.* / *Коли ти любиш рідний край,* / *В ряди ставай!* [2, с. 150-151].

У поетичних текстах Миколи Вороного, крім композиційної, епіфора виконує також функцію підсилення й увиразнення, виділення певних складників тексту або й усього висловленого в ньому. Вона формує основний лейтмотив тексту, тобто концентрує увагу на його провідній думці: *Ось вона вже крізь блакить / Майорить, / Довгожданна, нездоланна... / Ось вона — Блакитна Панна!..* [2, с. 67].

Епіфорами в поетичній спадщині Миколи Вороного часто виступають слова і словосполучення на позначення ключових понять його життєвого концепту: *Сховався в морі сонця диск,* / *Огненні диск,* / *І в небо кидає свій блиск — / Кривавий блиск* [2, с. 47]; *Ой, я ж таки козацького / Роду-плоду, / То й не звик ще потурати / На пригоду* [2, с. 115]. *Серця самотного, / Серця скорботного / Спів без надій...* [2, с. 120]; *Горами, горами, / Над ярами й барами, / На весь край / Горенько, горенько / Розлялось, як моренько / Через край...* [2, с. 150].

Микола Вороний відчував звук усюди: у чарах природи рідного краю, у мажорному настрої закоханих, у монотонних набатних дзвонах лиха, що спіткало Україну, в урочистому звучанні-звеличенні людського духу, високому земному призначенні людини, в її благородних почуттях: *Високих дум святі скрижали, всі наші радощі і жалі, всі ті боління, і надії, і чарівливі гарні мрії* [2, с. 147] – саме ці фоносемантичні акорди визначають суть лірики Миколи Вороного. Туга за красою, за ідеалом домінує над усім, вправно реалізується у звукописі, в нових ритмах, строфіці, неповторних звукових метафорах і порівняннях.

Крім проаналізованих видів повтору, у поезіях Миколи Вороного уживається анепіфора та епанафора.

Анепіфора – це стилістична фігура, у якій синтаксична одиниця має однаковий початок і кінець [7, с. 238]. Микола Вороний використовує її, щоб підкреслити основну думку або підсилити ідейний зміст поезії, зокрема: а) передати стан природи: *Як тихо та любо було навкруги!* / *Все лагідним сном спочивало. / На гори, долини, Дніпра береги / Розкинула ніч покривало. / Як тихо та любо було навкруги* [2, с. 108]; б) підкреслити провідну дію, процес чи стан: *Ні, не забув я, люба зірко, з свого чуття і з пам'яті не збув... / Хоч як було на серці гірко-гірко, / Ні, не забув тебе я, люба зірко, / Ні не забув* [2, с. 125]; *Хоч добре знав, що все пішло намарне, / Що враз з тобою все я потеряв, — / Все те розкішне і принадно гарне, / Хоч добре знав, що все пішло намарне, / Хоч добре знав...* [2, с. 126]; *Проте кохав, кохав до божевілля!... / Ківиами сліз я жаль свій заливав, / А жаль той ріс, буяв, як чад похмілля... / Проте кохав, кохав до божевілля. / Проте кохав!...* [2, с. 126]; в) відобразити внутрішній стан ліричного героя: *Ох, жаль, той жаль пекучий, невимовний, / Він серце бив на часті, мов рискаль, / А в іскрах сьєв там образ твій коштовний... / Ох, жаль, той жаль пекучий, невимовний, Ох, жаль, той жаль...* [2, с. 126]; г) підкреслити, підсилити об'єкт, образ, що змальований автором: *О, рубіни червоні!* / *А хто ж вам дав багровість і полиск огня? / Моя гордість, ображена гордість моя, / Що тримала мій гнів на припоні. / О, рубіни червоні!..* [2, с. 138]; *Ти не моя, о ні, даремно ти гадаєш, / Що сам прийду до тебе я / І хоч би ти прийшла мене не ублагаєш, / Та коли ти Вкраїну не кохаєш, / Ти не моя* [2, с. 152].

Дуже майстерно використав анепіфору (кільце) Микола Вороний у поезії «Дівчина-блискавка», у структурі якої можна умовно виділити дві теми – це опис блискавки як природного явища та опис дівчини, до якої ліричний герой має щирі почуття: *Блискавко гнівна! / Ти люба мені / Тим, що крізь темряву ночі / Кидаєш стріли свої вогняні / І, розтинаючи хмари грізні, / Блисками радуєш очі. / Дівчино рідна! Ти люба мені / Тим, що змагання дівочі / Крешуться в серці твоїм, як огні, / І, розбиваючи думи сумні, / Грають, як блискавки ночі* [2, с. 84]. Розвиток теми в останньому вірші та її завершення через порівняння «дівочих змагань» із блискавкою ночі повертає читача на початок строфи до попередньої теми. Таким чином митець створює кільце, змушуючи ліричного героя переживати в думках враження від блискавки та почуття, викликані образом дівчини, знову і знову.

Аналогічний прийом кільця використав Микола Вороний у поезії «Лілеї», у якій образ квітки, що символізує чистоту та гармонію буття, зіставляється зі спогадами ліричного героя про минулі роки молодості. Архітектоніка поетичного твору якнайкраще відповідає руху «по колу» думок ліричного героя: *Лілеями сумними, злотоокими / Цвітуть у серці давні почуття;/ Лілеями минулого життя / Встають вони з безодні забуття / Такими ніжними, такими самотніми.../ Колось вони в гармонії буття / Бриніли тонами величними, високими, / Акордами могутими, глибокими! / Діждався я тепер їх вороття / Лілеями сумними, злотоокими...* [2, с. 137].

Епанафора (від грец. *ἐπιαναφορή*), або анадиплосис (від грец. *ἀναδίπλωσις* – удвоєння), або стик, – це стилістична фігура, яка зв'язує повтором окремого слова або словосполучення кінець попередньої мовної одиниці з початком наступної [7, с. 238]. Наприклад: *Що ж то дало мені ти? Муки? / Муки ті, що до розлуки / Жерли серце, наче круки, і сушили мозок мій!* [2, с. 34]. Такі повторення надають віршам Миколи Вороного пісенного характеру, створюють природний цілісний віршовий елемент: *Звір їсти хоче! хоче жити! / Мовчати він не годний...* [2, с. 16].

Висновки. Отже, у процесі аналізу фоностилістичних засобів у творчості Миколи Вороного ми дійшли висновку, що епіфора, анепіфора та епанафора в поетичних текстах митця не лише створюють позитивно-естетичні фонічні явища, підкреслюючи емоційний бік поезії, а й відіграють ритмічну роль у тексті, додатково інтегруючи поетичні елементи в єдине ціле, використовуються з метою увиразнення художнього мовлення.

Микола Вороний віднайшов яскраві звукообрази, залучив традиційні та виробив власні, властиві саме його індивідуальному стилю засоби звукопису для вислову нових внутрішніх станів, емоцій і міркувань, долучився до творення новітньої філософії і практики українського модернізму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд И. В. *Стилистика. Современный английский язык: учеб. для вузов. 9-е изд.* М. : Флинта. Наука, 2009. 384 с.
2. Вороний М. К. *Поезії. Переклади. Критика. Публіцистика / Упоряд. і приміт. Т. І. Гундорової. Автор вступ. ст. і ред. тому Г. Д. Вервес.* К. : Наук. думка, 1996. 704 с.
3. Кабиш М. Ю. Звуковий повтор як фоностилістичний прийом пошуку змісту у поетичних текстах початку ХХ століття. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство).* К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 5. С. 117–122.
4. *Лингвистический энциклопедический словарь.* М.: Сов. энцикл., 1990. 685 с.
5. Мацько Л. І. *Стилістика української мови: підручник.* К. : Вища шк., 2003. 462 с.
6. Поливанов Е. Д. *Общий фонетический принцип всякой поэтической техники. Вопросы языкознания.* 1963. №1. С. 99-112.
7. Пономарів О. Д. *Стилістика сучасної української мови.* Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. 248 с.
8. Шкловський В. Б. *Искусство как прием. Гамбургский счет: Статьи – воспоминания – эссе (1914 – 1933).* М. : Советский писатель, 1990. С. 58–72.
9. Якобсон Р. О. *Лингвистика и поэтика.* Воронин С. В. *Фоносемантические идеи в зарубежном языкознании.* Л., 1990. С. 178-185.

Maryna Kabysh. Role of epiphora in Mykola Vorony's poetic works.

Introduction. The secret of Mykola Vorony's poetic skillfulness is a special musicality, creating new sound images, an extremely rich means of expressive sound repetition. The main task of phonostylistics is analyzing phonetic resources used by native speakers for communication purposes.

Purpose. Determine the place and role of epiphora in Mykola Vorony's poetry. Consider the types of epiphoras in the poet's lyrical works.

Methods. Method of linguistic description, descriptive-analytical method, method of component analysis, statistical method.

Results. Mykola Vorony's lyrics is filled with sound repetitions. The poet used epiphora expressing the speech and emphasizing the message. Being a symbolist the author most often used sound epiphora, which can be expressed both by sound and sound combination. The sound epiphora can focus on depicting the inner state of the character, delineate the state of nature, natural phenomena. One of the most productive ways of creating epiphora in Mykola Vorony's lyrics is the inner rhyme.

In his poetry Mykola Vorony used repetition of the language components of the same semantics, in particular morphemes. The texts of his poetry are rich in repeating the same or similar affixes. Mykola Vorony used different combinations of single-root words, which are linearly interconnected.

In Mykola Vorony's lyrics epiphora in addition to composite, the epiphora also performs both the functions of composition, amplification and expression, underlying certain components of the text or the whole expression in it. It forms the main leitmotif of the text, that is, it focuses attention on its leading thought.

In addition to the analyzed types of repetition, in Mykola Vorony's poetry anepiphora and epanaphora coexist. Mykola Vorony used them to emphasize the basic idea or strengthen the message content of the poetry.

Originality. The research of epiphora, its types and role in creating Mykola Vorony's poetic images was carried out.

Conclusion. We came to the conclusion that epiphora, anepiphora and epanaphora in Mykola Vorony's poetic texts not only create positive aesthetic phonical phenomena, emphasizing the emotional aspect of the poetry, but also play a rhythmic role in the text, further integrating the poetic elements into a separate unit, are used to make the artistic speech more expressive.

Key words: sound, sound combination, expressive sound repetition, phonostylistics, repetition, epiphora, rhyme, anepiphora (circle repetition), epanaphora (single word repetition), poetic text.

УДК 81'272:340.113-047.22

Ніна Кривич

ФАХОВЕ МОВЛЕННЯ ЯК КРИТЕРІЙ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАВНИКІВ

У статті розглянуто особливості застосування компетентнісного підходу під час викладання дисципліни «Українознавство», наведено приклади вправ і завдань, використання яких сприятиме засвоєнню студентами норм сучасної української літературної мови. Порушено низку актуальних питань, зокрема про україномовне фахове мовлення в умовах білінгвізму.

Ключові слова: професійна компетентність, норми сучасної української літературної мови, проблемні завдання мовлення правників, компетентнісний підхід, комунікативний підхід, терміни, унормування.

В умовах докорінної перебудови усіх сторін життя суспільства, проголошення суверенітету народу, розбудови правової Української держави і утвердження її на світовому рівні надзвичайно гостро виступає проблема професіоналізму в усіх сферах діяльності, тим більше, коли мова йде про юридичну діяльність. В атмосфері зниження престижності знань, дефіциту професійної компетентності та справжньої культури, зокрема правової, проблема професіоналізму набуває особливої значущості. Історія застерігає й вчить, до яких фатальних наслідків може призвести професійна некомпетентність. Праця багатьох юридичних професій передбачає наявність у представника правоохоронних органів особливих повноважень, наявність права і обов'язку застосовувати владу від імені закону. Паралельно з цим правом у більшості юридичних осіб (прокурора, слідчого, адвоката тощо) розвивається професійне почуття підвищеної відповідальності за наслідки своїх дій і вчинків. Фахове мовлення, культура мови, компетентність є складниками освіченості фахівця будь-якого профілю, запорукою його успішної професійної діяльності, в тому числі й майбутнього правознавця.

Метою роботи є висвітлити умови розвитку професіоналізму правознавців, довести, що підготовка майбутніх фахівців-юристів у сучасних умовах праці має забезпечити професіоналізм, передбачивши їх мобільність, готовність до гнучкої зміни професій і